

«Жодному місту України не потрібен природний газ»

18 червня 2011

**Експерт проекту USAID
«Реформа міського теплозабезпечення»
Василь СТЕПАНЕНКО**

Спеціалісти кажуть: суми, які доведеться сплачувати в майбутньому за послуги ЖКГ, шокують — якщо зарплати істотно не зростуть, у чергу за субсидіями вишикуються не лише малозабезпечені, а й ті, хто має пристойні заробітки. Витоки проблеми, зазначають фахівці, лежать у трьох площинах: прогресуючому зростанні цін на газ, поганому стані наших ТЕЦ, котелень та тепломереж, і в тому, що більшість будинків у нас — холодні. Все це зводиться до однієї величезної проблеми — енергозалежності держави. Експерт проекту USAID «Реформа міського теплозабезпечення», енергоаудитор Василь Степаненко зауважує, що, власне, увесь світ стурбований зростанням цін на вуглеводні. І навіть менш енергозалежні країни шукають альтернативні джерела енергії, прагнуть значно зменшити енергоспоживання. По такому шляху, переконаний він, має піти й Україна. Як саме — про це ми запитали Василя Степаненка.

Енергетична пастка

— Спочатку наведу прогнозні цифри зростання тарифів до 2016 року, — каже Василь Степаненко. — На електроенергію вони зростуть на 250%, на природний газ — на 260%, на теплову енергію — на 250%. Тут основна загроза — у неспроможності населення і бюджетів сплачувати все більші кошти.

Багато підприємств тепломереж уже зараз фактично фінансові банкрути. Проект РМТ проводив аналіз по 20 містах України — чи можуть підприємства ТКЕ взяти кредит. Виявилося, що жодне не може, оскільки в усіх або майно в заставі, або заборгованість перевищує нормативний рівень, тобто всі вони стали інвестиційно непривабливими. До всього, у структуру тарифів не закладені кошти на розвиток ТКЕ, плюс маємо зростаючі неплатежі населення... Відтак прогресує зниження ефективності того, чим ми свого часу пишалися — систем централізованого теплопостачання.

— Як же вийти з цього тупика?

— Світу потрібна нова економічна модель. Про це заявив Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун на економічному форумі в Давосі. Глава ООН відзначив, що в ХХ столітті економіка жила на надлишок природних ресурсів, але їх спалювання «спалює шлях до процвітання в майбутньому». Він закликав інвестувати в розвиток ефективної енергетики і у відновлювані джерела енергії.

Нещодавно Європейське співтовариство прийняло директиву EPBD — про енергетичну ефективність будівель. Країни ЄС також зобов'язалися, підтримуючи темпи зростання своїх економік, знизити споживання енергоресурсів на 20%.

Щоправда, в грошовому еквіваленті на досягнення такої мети потрібно за 15 років додатково спрямувати \$4,5 трлн. Адже ця мета вимагає освоїти нові технології та термомодернізувати більшість існуючих будівель.

— Це пов'язано з тим, що у нас неправильно спроектовані будинки?

— Зараз під час будівництва застосовуються нові енергозберігаючі норми. Але більшість житла зведено в минулому столітті, коли газ був дешевим, а от цегла і цемент — дефіцитними. Нині втрати енергоносія безпосередньо в таких будинках — 70-80%. У нас також застаріле обладнання на котельнях, там втрачається 2-5% газу, а подекуди й до 10%. На транспортуванні через зношені мережі втрачаємо 13-20% енергоресурсів. Отже, заощадити треба на всьому ланцюгу проходження енергоносія.

Нагадаю, що ціни на газ ростимуть упродовж двох десятиліть, а економічна активність нашої старої монопаливної системи теплопостачання у цей час безперервно падатиме. До всього, ліквідація перехресного субсидювання призведе до такого зростання цін на електрику і газ для населення, що їх не витримає бюджет жодної родини. Це своєрідна пастка. Власне, економічна модель підприємств ТКЕ, народжена у епоху централізованої економіки, давно себе вичерпала.

Як заощадити 50 мільярдів

— Отже, нам потрібно, щонайменше, активно взятися хоча б за утеплення своїх осель?

— Насамперед, необхідно розробити Національну стратегію та принципово нову систему теплопостачання, що ґрунтується на термомодернізації будівель. Хочу вам озвучити дві стратегічні мети, яких ми маємо досягти до 2025 року.

Перша. Необхідно знизити потребу в тепловій енергії в системах централізованого теплопостачання України на 65%, що призведе до покращення економіки, екології і національної безпеки. Шлях до цього — масова термомодернізація будівель. Ми вважаємо, що ця мета технічно досяжна та економічно обґрунтована. Це доводять моделі, які ми реалізуємо в рамках проекту РМТ. Фактично за 10-15 наступних років маємо утеплити практично всі будівлі і побудувати нові системи теплопостачання.

Друга. Забезпечити диверсифікацію паливно-енергетичного балансу систем централізованого теплопостачання міст України. Потрібно до 2025 року замінити природний газ місцевими видами палива і енергії на 80%. Багатьох моїх колег це навіть шокує. Але ми зробили схеми теплопостачання 15 міст — у Криму, на Сході, в центральних регіонах. **І можемо з упевненістю заявити, що жодному місту України для централізованого теплопостачання не потрібен природний газ.**

Деякі країни цим шляхом пішли ще раніше. Наприклад, Швеція під час першої енергетичної кризи 1973-78 років у тепловому і паливному балансі на 93% залежала від імпорту нафтопродуктів — мазуту, газойля, газового конденсату... Шведи розробили 15-річну програму, за якою на зміну котельням на мазуті прийшли котельні на біомасі, паливних пелетах, теплових насосах, природному газі, вугіллі. А ще почали

використовувати торф, скидне тепло промисловості та муніципалітетів... І зараз у структурі паливного балансу Швеції імпортоване вуглеводневе паливо складає менше 7%. Країна вже давно енергонезалежна. Це непогана модель і для України.

Ми також прагнемо до енергонезалежності. У цій справі допомога проекту USAID «Реформа міського теплозабезпечення» є своєчасною. Нещодавно завершили розробку проекту по «Полтаватеплокомуненерго» щодо заміщення газу альтернативними видами енергоресурсів, насамперед біомасою. Зауважу, що сільськогосподарські відходи деревини в Україні щорічно перевищують за паливним еквівалентом потреби міст у природному газі. Ми також розробили подібну 15-річну стратегію для Запоріжжя, вона, до речі, вже прийнята міськрадою.

Можливості, що не використовуються в Україні

— Але ж на це потрібні немалі кошти?

— Так. Розрахунки показують, що тільки на термомодернізацію будинків нам треба не менше 50 млрд євро. Тобто за 10 років треба інвестувати по 5 млрд євро. Так, це немало. Але завдяки цьому зменшиться споживання теплової енергії до 40-50 кВт/год на 1 м², а річне споживання газу — приблизно на 70% на рік. А це — 10-12 млрд кубометрів. Це та критична величина, яка дасть можливість нашій країні використовувати для теплопостачання міст газ лише власного видобутку. А з урахуванням прогнозованого зростання цін на природний газ до \$800-1000 за 1 тис. м³ до 2050 року виникає для України можливість заощадити в платежах за імпорт газу в наступні 10 років \$50-70 млрд, що навіть трохи більше, ніж нам потрібно для глобальної модернізації і будівель, і систем теплопостачання.

Інна КОСЯНЧУК,
«Урядовий кур'єр»

ДОСЬЄ "УК"

Василь СТЕПАНЕНКО. Народився 7 грудня 1950 р. У 1975 р. закінчив Донецький політехнічний інститут за спеціальністю автоматика й телемеханіка. Брав участь у створенні низки енергосервісних компаній України. З 1999 року — голова правління енергосервісної компанії «Екологічні системи», експерт проекту USAID «Реформа міського теплозабезпечення».

Інформація (новини, статті, документи, оголошення, реклама, інфографіка, фото), яку розміщено на сайті www.ukurier.gov.ua, є власністю редакції газети «Урядовий кур'єр». Передрук зазначеної інформації чи будь-яке інше її поширення здійснюється лише за згоди керівництва редакції. Під час використання інформації, розміщеної на сайті, посилання на газету «Урядовий кур'єр» обов'язкове.